

En trofast skøyer

Litteratur fyller livet hans, og huset, i høye stabler fra gulv til tak i Vei 224. Lokalstyrelederen har også fryseren full av isbjørnmøkk, men vil ikke si hvorfor.

»Karine Nigar Aarskog

Å komme inn i hjemmet til Kjell Mork (59) er som å entre et velutstyrt antikvariat. Det er ingen overdrivelse å si at det er bøker overalt, ikke bare i de sprenghulle bokhyllene, men på alle bord, på gulvet, i sofaen, i og oppå skapene. Kjell Mork har samlet lenge.

– Jeg begynte å samle på Svalbard-bøker allerede det første året jeg kom hit. Det ble ofte til at jeg tok meg noen antikvariat-turer når jeg var i Oslo, sier Mork.

Hans interesse for litteratur er blant egenskapene som har gjort ham til en ressurs for Svalbard Museum, som er kjent for sin rike boksamling. Det skal Kjell Mork ha mye av æren for.

Aldri borte fra jobb

Det er 30 år siden han kom til

Longyearbyen. Siden da har han vært ansatt ved Longyearbyen skole, og for det mottok han nylig «Det kongelige Selskap for Norges Vels medalje for lang og tro tjeneste». Han er fortsatt ansatt ved skolen, selv om han det siste året har hatt full jobb som lokalstyreleder og aktiv Arbeiderparti-politiker.

– Jeg har alltid gledet meg til å gå på jobb, og det er et signal om at man har det bra. Jobben har alltid gått foran, jeg har kun vært borte fra jobb i fire dager i løpet av mine 37 år som yrkesaktiv. Det skjedde rundt 1990, da jeg en helg kjørte utfor et stup med skuter. Jeg gikk likevel på jobb mandagen etter, men fikk beskjed om å komme meg på sykehuset, som sykemeldte meg resten av uka, forteller han.

Skuterulykken skjedde mel-

lom Vindodden, der han har hytte, og Longyearbyen.

– Det er farlig å bli overconfident, et uttrykk pilotene i USA bruker. Hvis man er god i noe er man mindre oppmerksom. Jeg skulle hjem fra Vindodden i dårlig vær, i en løype jeg hadde kjørt noen ganger, da det skjedde. Sleden klappet ned på skuter, og heldigvis datt jeg av før styret ble presset langt ned i bensintanken. Jeg fikk start på skuter, men hver gang jeg ga gass bare døde den. Så jeg gikk tilbake til Vindodden der jeg visste at det var folk og fikk sitte på hjem. Jeg hadde brukket noen ribbein, så det var forferdelig vondt å sitte og riste på en skuter, sier han.

Populær politiker

De fleste som bor i Longyearbyen forbinder nok Kjell Mork mest med representasjon og ordførerkjedet som han stadig iklær seg. Fra å være listefyll ved valget i 2003 måtte han plutselig ta over som lokalstyreleder i fjor høst, da tidligere leder Bjørn Fjukstad trakk seg på grunn av straffesaken mot ham etter dødsulykken i Svea Nord. Mork ble en verdig arvtaker, og fikk ved årets valg massiv støtte fra velgerne. Han fikk 180 personstemmer blant de 637 som stemte, og Arbeiderpartiet fikk 45,4 prosent av oppslutningen.

Ikke fullt så mange vet at Kjell Mork en gang var aktiv alpinist og den som fikk satt opp skitrekk i Longyearbyen. Den gang stod det i Lia bak Blåmyra, men ble flyttet til skolen i 1995.

Mork er vokst opp i Stryn, under Jostedalbreen og har alltid vært interessert i vinter og snø, jakt og friluftsliv.

– Jeg ble kretsleder i slalåm rett før jeg flyttet til Svalbard. De første årene jeg bodde her arrangerte vi noe som het Donald Duck-mesterskapet, og vi hadde skirenn på breen og i Fardalen, gjerne en gang i uka,

sier Mork.

Det var snøen og kulda og det eksotiske ved Svalbard som trakk ham opp hit, i 1977. Siden har Svalbard blitt et hjem, til tross for leiligheten han og kona Ingeborg har i Kristiansand, og kontakten han fortsatt har med hjemstedet Stryn, som han besøker hver sommer. På nettsiden til NRK Sogn og Fjordane blir Mork omtalt som en av de «kjende personer i Stryn».

– Dattera mi gjorde meg oppmerksom på at jeg var på den lista, og da måtte jeg bare flire. Det må være fordi jeg er lokalstyreleder, det er veldig mange som burde vært på den lista som ikke er der, smiler han.

Han sier han har et ganske avslappet forhold til oppmerksomheten han har fått etter at han ble lokalstyreleder.

– Jeg er litt for mye i rampe-lyset, særlig i Svalbardposten. Men når jeg har gått inn i denne jobben må jeg finne meg i å være det. Det er viktig at politikerne er tilgjengelige for pressen, og så lenge man ikke føler at man blir misbrukt er det uproblematisk.

Ny hverdag

Fra å være en trofast lærer ble Mork for alvor kastet ut i politikkens verden, da han i oktober i fjor overtok lederrollen i lokalstyret. Siden har det blitt langt travlere dager.

– Det går veldig i rykk og napp. Noen perioder er jeg i fire representasjonsmiddager i løpet av en uke, andre uker er det ingenting. Det er ikke mange dagene uten et møte eller to. Men jeg får noen flotte opplevelser, reiser mye og treffer mange nye folk. Å være delegat på landsmøtet i Arbeiderpartiet var en stor opplevelse, sier han.

Hans nye jobbhverdag har også gitt mindre tid til å dra på tur eller dyrke sin lidenskapelige interesse for litteratur, fordi kvelder og helger går med til jobbing. Kjell Mork er dykk overfor den

HEDRET KAMERAT: Tidligere i høst stilte Kjell Mork i mørk dress og ordførerkjedet da Harald A. Soleim ble tildelt Kongens fortjenestemedalje i sølv på Kapp Wijk. FOTO: HEINRICH EGGENFELLNER

LUNTYPE: Kjell Mork tar livet med ro, selv etter at han ble valgt til leder for lokalstyret.

FOTO: KARINE NIGAR AARSKOG

makten han innehar.

– Vi fatter beslutninger som får betydning for innbyggerne, og jeg ønsker å være med og påvirke dette samfunnet i positiv retning. Makt skal man

“ **Det skal smelle bra rundt meg før jeg farer opp. Sure og grinete folk er det verste som finnes**

behandle med respekt, for den kan også misbrukes.

Mork føler han har en dobbeltrolle, fordi han både skal være Arbeiderparti-politiker og samtidig en samlende leder.

– Av natur er jeg rund og raus, det er kanskje et større problem enn at jeg er firkantet. Men jeg kan nok skryte på meg en forhandlingsevne og at jeg klarer å skape et klima så fron-

tene ikke blir så steile. Gjennom diskusjoner kan man få innspill fra andre og komme fram til løsninger som er spiselige for alle, sier han.

Et godt liv

Avvenner blir Kjell Mork omtalt som en rolig, stødig turvenn som alltid er i godt humør. Selv har han et enkelt svar på hvordan han klarer å holde roen.

– Jeg har hatt et godt liv uten de store bekymringene. Det skal smelle bra rundt meg før jeg farer opp. Sure og grinete folk er det verste som finnes. Jeg har hatt en flott jobb og har det bra med de rundt meg. Longyearbyen er en flott plass å bo, sier han, og sammenligner det å bo her som å vinne i Lotto to ganger.

Det eneste han savner er familien, som bor på fastlandet. For 7-8 år siden flyttet kona Ingeborg til Kristiansand for å videreutdanne seg og ta vare på gamle foreldre på Bryne. Da daterten Kristin (23) et par år senere ville studere form og farge på videregående skole på fastlandet var det uaktuelt at hun skulle bo

alene. Nå har hun gått i sin fars fotspor og tar et masterstudium i litteraturvitenskap. Sønnen Even (29) studerer medisin i Oslo, og Ingeborg bor fortsatt i Kristiansand.

– Det fungerer greit, men jeg skulle gjerne hatt dem her. Men jeg blir mer og mer glad i Kristiansand, som har en fantastisk sommer. Bortsett fra i år, da det stod i avisa at det var den verste sørlandssommeren på 150 år. Da sa jeg til Ingeborg at hun skulle pakke og finne fram passet, så skulle vi sette oss på det første flyet som gikk, uansett hvor, for å gjøre noe annet. Vi havnet i London, ler Mork.

Åpen dør

Han får være overraskende mye i fred i de timene Svalbardposten er på besøk. Kanskje er det fordi vi har gjemt oss i hula hans, der bøker, bilder og jakttrofeer vitner om et rikt liv på Svalbard. På kontoret i Næringsbygget er det stort sett folk hele tiden.

– Det er overraskende mye folk innom. Noen vil bare ha en kopp kaffe og ta opp småting til

lokalstyret, mens andre har jeg fortrolige samtaler med. Det er et bevis på at demokratiet fungerer, selv om jeg ofte føler at jeg stanger hodet i lovverk og systemer. Samfunnet er blitt gjennomkontrollert, mens man før kunne ta en telefon til gruve-direktøren, og så var jobben gjort neste dag. Jeg er også overrasket over hvor mye jeg sitter og vet som jeg ikke kan si eller bruke, for eksempel fordi det er unntatt offentligheten. Da gjelder det å holde tunga rett i munnen.

Kjell Morks høyre hånd i lokalstyret, nestleder og Høyre-politiker Heinrich Eggenfellner, har vært en trofast følgesvenn i mange år. Mork hadde ham som elev på videregående skole, og siden har de vært gode venner.

– Vi har litt av den samme naturen og bare flirer selv om vi står med sørpe opp til magen og alt ser bare håpløst ut. Man kommer seg ut av det uansett. Vi har et fleipete forhold oss i mellom, og han minner meg ofte på ting jeg trodde var glemt.

Mork tror ikke det påvirker

lokalpolitikken at de er gode venner, selv om de tilhører hvert sitt parti, som i utgangspunktet står et stykke fra hverandre.

– Da han fikk familie ble vi mindre i lag, men vi tar oss fortsatt i hvert fall én tur i året sammen. Men det hadde gitt bra

“ Jeg har hatt to fryserer som har gått i stykker, men den som møkka ligger i har holdt

odds dersom noen for noen år siden hadde satsset på at Heinrich og jeg skulle få de posisjonene vi har i dag.

Practical joke

Eggenfellner har også fått oppleve den fleipete siden av Kjell Mork, trolig mer enn de fleste.

– En påske var Harald Soleim og jeg isbjørnvakter på en russisk isbryter sammen med Heinrich. Harald og jeg ville spille Heinrich et puss og fikk ham til å gå med en hvit hjelm, som han trodde ville gjøre ham til sjef over hvem som skulle få være med i helikopteret. Han

gikk to dager og frøs på ørene, men han fikk ikke noen flere flyturer likevel, sier Mork, som synes det er helt greit å ikke være seriøs hele tiden.

– Jeg kan slå en bløff av og til. De som ikke skjønner at jeg bløffer har fortjent å bli litt lurt. Men med barn er jeg mer forsiktig. Det har likevel hendt at mine egne barn har spurt moren om det jeg sier er sant.

Fleipinga har ført Mork inn i flere morsomme situasjoner. Som da han var på et kurs i Tromsø og kom seg om bord på en ubåt, fordi han sa han var tilknyttet Nato.

– Jeg gikk om bord og fikk en omvisning. Da jeg kom ut igjen stod det en militærbil på kaia. Jeg sa til sjåføren at han skulle kjøre meg til hotellet og videre til flyplassen. Da vi kom dit takket jeg for turen og sa han kunne ta fri resten av dagen. Jeg tror nok befalet som egentlig hadde bestilt bilen ikke skjønnte så mye, ler Mork.

– Gjør du sånt fortsatt?

– Nei, det kan jeg svare kategorisk nei på, smiler Mork lurt.

Instrumentbu

Han omgir seg med folk fra alle samfunnslag og yrkesgrupper og sier han har en liten kjerne som

han kaller gode venner. Når han ikke er på jobb fyller han tida med skuterturer, båtturer og hytteliv. Hytta på Vindodden har fått navnet Instrumentbu etter materialet den er bygget av.

– Televerket fikk opp noen kasser med instrumenter, og jeg brukte blant annet de kassene til å bygge hytta tidlig på 80-tallet. Det var den tredje hytta som ble satt opp på Vindodden. Et par ganger i uka var jeg på søppelfyllinga og hentet byggemateriale, og på en god dag fant jeg to-tre planker. Hytta ble så stor som planken var lang, forteller han.

Den er blitt en viktig del av livet på Svalbard.

– Det er flott avkobling å dra til Vindodden en fredag kveld. Der trenger man ikke bestille time for å gå på besøk til hverandre.

30-årsrabatt

Mork har også en god venn i fangstmannen Harald Soleim, og er en hyppig gjest på Kapp Wijk. Men han har knapt nok vært nede i en sovepose til tross for sine mange døgn utendørs.

– Jeg fryser veldig lite. Hvis jeg har en god bjørkekubbe under hodet og en boblejakke eller et gulvteppe over meg, da har jeg det bra. Men noe av det beste med turlivet er å komme hjem igjen

og legge seg i badekaret.

Han har vært overalt på Svalbard med skuter og båt, og sliter ut en skuter i året med sine årlige 15.000 kilometer. I år har han for første gang kjøpt seg en firtakter, og fikk 30-årsrabatt fra Yamaha, som han har vært trofast mot i alle år.

– Jeg ble invitert på julebordet deres, men jeg vil heller være med på besøk på fabrikkene deres i Japan. Det skal jeg foreslå for dem, jeg står ikke med lua i handa når jeg er en av deres beste kunder, sier Mork.

På sine mange turer har han samlet en etter hvert anelig mengde isbjørnmøkk som han har i fryseren. Hvorfor vil han ikke si.

– Jeg tror ikke du får noe svar på det nå. Jeg kan si mer når jeg har nok til prosjektet og tid til å gjennomføre det.

– Hvor mye har du?

– En sekk eller to, jeg har ikke helt oversikt. Jeg har hatt to fryserer som har gått i stykker, men den som møkka ligger i har holdt.

Kjell Mork har ikke bare jaktet på isbjørnmøkk, men har en lang karriere bak seg som jeger og fangstmann. I flere år har han fangstet rev med feller, noe han har trappet ned fordi det koster for mye å stoppe dem ut.

Fra reinsjakt ble innført tidlig på 80-tallet har han alltid fått kvoten, og som aktivt medlem av Longyearbyen Jeger- og Fiskerforening har han felt rein også i forskningsammenheng. Noen fugler har også måttet bote med livet under børsa til Mork, og rekorden er 134 ryper på to timer.

–Jeg og Tor Grindhaug hadde med oss 50 skudd hver og jaktet på et område som var like stort som to-tre fotballbaner. Det var en skikkelig matauk, alt ble tatt vare på. Rype er det beste viltet, og det er hyggelig å kunne gi bort en pose ryper.

Store endringer

Noe av det mest fascinerende med denne skjeggete, velholdte mannen er den store spennvidden i hans kompetanse. Mork har alltid vært en ildsjel i Svalbard Museum og er nå styreleder for stiftelsen.

–Jeg brenner for museet og for å utvikle det. Bare hun jeg bodde sammen med vet hvor mange timer jeg har lagt i museet. Det gamle museet drev vi som amatører og prøvde etter fattig evne å gjøre det så bra vi kunne. Kvaliteten der var det intime og at folk følte at de kunne gjøre seg ferdig med museet i løpet av en time, sier Mork.

Han synes det nye museet er blitt veldig flott og mener det kan dra nytte av de andre fagmiljøene i Forskningsparken.

– Det er et spennende museum med helt andre muligheter og en helt annen dynamikk, sier han.

Mork mener det har skjedd mye med hele byen i den tiden han har bodd her.

–Longyearbyen har forandret seg. Før var det tettere bånd, og man kjente i stor grad nesten alle. Sånn er det ikke lenger. Samtidig har kvalitetene blitt bedre, og tilbudene flere, noe som både er til det bedre og det verre, sier han og tenker tilbake til da de handlet mat en eller to ganger i måneden.

– Vi hadde alt vi trengte av mat i huset. Nå må man innom butikken annen hver dag fordi det er noe dilldall man trenger. Jeg skjønner ikke hvorfor butikken må være åpen på søndagene utenfor turistsesongen. Jeg synes folk burde ha fri på søndager.

Han vil ikke spekulere i hvor mye vekst Longyearbyen tåler, men ser for seg at både byen

og resten av Svalbard vil møte store utfordringer i tiden som kommer.

– Jeg tror vi er på vei inn i en spennende periode, og da må lokalstyret være med og komme med innspill til en ny svalbardmelding. Sentrale myndigheter har sett at Svalbard må utvikles litt mer konkret enn perioden vi har vært inne i, med tanke på antall innbyggere og aktivitet.

– Hvor mye kan lokalstyret være med på å bestemme over utviklingen?

– Det viser seg at dette ikke er lokalt styrt, men vi har en unik mulighet til å legge føringer. Vi er opptatt av å tilrettelegge for de som vil etablere seg her. Derfor er det viktig med arealplanarbeid og rammebetingelser.

Sitter i ryggmargen

Selv om livet i stor grad nå dreier seg om politikk i Næringsbygget er Mork stadig oppom skolen, for å se at koppen hans fortsatt står der og fordi han har mange gode venner der.

– Jeg har vært knyttet til skolen så lenge, at jeg forlater den ikke uten å lengte tilbake, sier han tankefullt.

– Hva nå, som du nærmer deg pensjonsalderen?

– Jeg har ikke brukt så mye energi på det. Men når jeg blir pensjonist skal jeg ha det privilegium at når jeg våkner om morgenen kan jeg bestemme meg for om jeg vil stå opp eller ikke.

Jeg har aldri kjedet meg og har det bra alene også. Jeg kommer nok til å fortsette å være store deler av året på Svalbard og ellers reise litt og være litt nede. Å selge hytta er ikke noe tenkt tilfelle, den har jeg hatt mye glede av.

Mork tror imidlertid det ikke er så lenge før Longyearbyen blir et livsløpssamfunn.

– Jeg tror det kommer i to faser. Den første blir at privatpersoner som har bodd her lenge og har råd til å betale selv går sammen og bygger et bokollektiv der man leier inn pleiehjelp. De mest pleietrengende må nok foreløpig akseptere at det er slutt med Svalbard, men etter hvert vil det kanskje gå seg til og komme et tilbud på plass.

Og uansett hva fremtiden vil bringe av muligheter og tilbud, vet Mork at han alltid vil komme tilbake til Svalbard.

– Det vil nok alltid ligge en refleks i ryggmargen om at jeg skal opp igjen en tur.

KOLLEGER: Tora Hultgreen og Sander Solnes jobber sammen i Svalbard Museum.

FOTO: KARINE NIGAR AARSKOG

Konservator til museet

Sysselemannens konservatorstilling skal overføres til museet ved neste ansettelsesperiode.

» Line Nagell Ylvisåker

– Tidligere var det vanlig at Sysselemannen kjøpte konservator- og magasintjenester fra fastlandet, blant annet fra Tromsø, sier fungerende miljøvernssjef Per Kyrre Reymert.

Etter at Longyearbyen fikk eget magasin og verksted, ble alle gjenstandene flyttet til byen.

– Da ønsket Sysselemannen en egen konservator og ansatte en i stillingen for å etablere magasinet og verkstedet. Dette er nå så godt som ferdig, og Sysselemannen ønsker å gå tilbake til den vanlige ordningen, å kjøpe inn tjenester fra museer. Det hører jo ikke inn under Sysselemannens vanlige oppgaver, samtidig som at Svalbard Museum ønsket stillingen, sier Reymert.

Har forvaltningsansvar

Den nye ordningen har blitt diskutert både med miljøvernde-

partementet og Riksantikvaren, som ifølge Reymert begge er enige i den nye avtalen. Sysselemannen og museet utarbeider nå et forslag til avtale. Overføringen av stillingen skal skje når den blir ledig. Sander Solnes som er ansatt som konservator, har åremålskontrakt.

– Ordningen vil ikke endre Svalbardmiljølovens behandling av kulturminner. Alle fredete gjenstander er statens eiendom og forvaltningsansvaret ligger hos Sysselemannen. Vi kommer til å leie tjenester fra museet for å ta vare på gjenstandene, sier Reymert.

Fullverdig museum

– Vi har hatt en forhandling som var svært positiv. Vi kom ikke helt i mål, men det ser lyst ut. På sikt kommer vi nok til å ta over magasinet, sier direktør ved Svalbard Museum, Tora Hultgreen.

Hun sier det betyr at museet blir fullverdig og får ansvaret for forvaltningen av alle gjenstandene.

– Det betyr også at museet kan få status som ansvarsmuseum for Svalbard, og at vi kan søke om større bevilgninger fra staten, sier hun.